

علم، ابزار کشف حقیقت و محصول پژوهش است و پژوهش به گفته پروفیسور هانس کریس-استاد دانشگاه اکسفورد-دیدن چیزی است که دیگران نمی توانند ببینند و اندیشیدن درباره چیزی است که دیگران نمی توانند به آن بیندیشند. دیدن آن چه همه از دیدن آن ناتوانند، نیازمند دیدی عمیق و موشکافانه است تنها از طریق کنش و واکنش های آموزشی علمی در شرایط محیطی مناسب بویژه از سوی استعداد های برجسته و نخبگان جامعه میسر می شود. بنابراین پژوهش در دنیای امروز فعالیتی جدی و ضروری است، زیرا نتیجه آن علم فناوری است و این منشأ ثروت و قدرت هستند. امروزه شاهدیم که از طریق علم و فناوری مزیت های جدید خلق می شود و ثروت و رفاه به ارمغان می آید و انتظار می رود که علم و فناوری علاوه بر کشف رازهای طبیعی، بشریت را به جایی برساند که تا آرامی و تنش های سیاسی و اجتماعی را در آن راهی نباشد و نابرابری های اجتماع به حداقل برسد. امروزه علم در جوامع نوین از عنصری منزوی و در اختیار گروهی اندک خارج شده و دولت ها در آن دخالت می کند. از اینجاست که تقوی علم و فناوری و به تبع آن حمایت از فعالیتهای پژوهشی برای حفظ بقای کشورهای در حال توسعه از اهمیت اساسی برخوردار می شود. ما در عصری زندگی می کنیم علم هر روز قدرت خود را ظاهر میکند. دانشی که علم بر ما داده به فاصله ها غلبه می کند، نیازها را بر آورده ساخته، بیماریها را کاهش داده و درها را بر روی فهم رازهای طبیعی گشوده است. علم برای کشف حقیقت، یعنی چیزی که پنهان است، ابزاری بی مانند است. زحمت توسعه علمی بر دوش پژوهشگران و محققانی است که همه زندگی خود را وقف جستجو، پژوهش و تحقیق می کنند و به قول معروف دود چراغ می خورند؛ اگر چه با پیشرفت فناوری امروزی، دود چراغ وجود ندارد؛ ولی پیشرفت فناوری نتوانسته کمکی به فقر و مشکلات مالی یا پایگاه اجتماعی آنها بکند. امروزه تحقیق و پژوهش در کلیه شئون زندگی علمی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی..... از ضروریات اجتناب ناپذیر است. بنابراین برای حرکت هدفمند، نظامند و اثر بخشی ناگزیریم که پژوهش را سر لوحه کارهای خود قرار دهیم. بنابراین پژوهش یکی از ارکان ارتقای علمی کشور هاست؛ اگر بخواهیم فناوری داشته باشیم، باید پژوهش داشته باشیم. لذا وضع موجود فرهنگ پژوهش در ایران و نقاط ضعف و قوت و ترس علمی برای دستیابی و تقویت و اشاعه این فرهنگ و اهمیت و نقش پژوهش در روند توسعه آن هم در توسعه اقتصادی و قانونی پرداخته و با غلبه بر منش پولگرایی و نگرشی ویژه به یافته ها و منابع علمی پژوهش را در توسعه بیش از پیش نمایان کرد.

این تحقیق به بررسی نقش پژوهش رسمی در توسعه اقتصادی و اجتماعی می پردازد و با توجه به شاخص های مهم اقتصادی و اجتماعی که در سطح بین المللی آنها را به عنوان شاخص توسعه به رسمیت می شناسد مورد ارزیابی قرار می گیرد و با مقایسه تحولات و تغییرات این شاخص ها برای 12 کشور منتخب از سه گروه توسعه یافته (آمریکا، کانادا، استرالیا، آلمان) در حال توسعه (عربستان، ترکیه، پاکستان

، اکراین) عقب مانده (نپال ، مالی ، موریتانی ، سوریه) مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد و هدف از این ارزیابی این است که آیا بین پژوهش رسمی کشور و توسعه اقتصادی و اجتماعی رابطه مستقیم وجود دارد . همچنین به نقش پژوهش در ایران و تطبیق آن با جوامع مورد پژوهش بویژه در مقایسه با ۴ کشور توسعه یافته (آمریکا ، کانادا ، استرالیا ، آلمان) در حال توسعه (عربستان ، ترکیه ، پاکستان ، اکراین) عقب مانده (نپال ، مالی ، موریتانی ، سوریه) می پردازد که در محدوده متغیرهای مورد بررسی به زوایای گوناگون آن پرداخته می شود.

۱-۱- بیان مسأله

نظر به اینکه پژوهش یکی از ارکان ارتقای علمی کشورهاست و اگر بخواهیم فناوری داشته باشیم ، باید پژوهش داشته باشیم ، بزرگترین دلمشغولی و دغدغه ای که پژوهشگران دارند ، این است که امکانات و بستر علمی برای آنها فراهم شود تا بتوانند به پژوهش خود ادامه دهند . امروزه تحقیق و پژوهش در کلیه شئون زندگی علمی سیاسی اقتصادی و اجتماعی از ضروریات اجتناب پذیراست . بنابر این برای حرکت هدفمند و نظاممند و اثر بخش ناگزیریم که تحقیق و پژوهش را در سر لوجه کار های خود قرار دهیم . کشورهایی موفق به پیشرفت چشمگیر در بخش های علمی و تکنولوژیکی خود شده اند که به طور متوسط به جمع آوری اطلاعات ، تحقیق و کاربرد تحقیق در عمل شده اند . موفقیت و نقش برجسته علم رابطه بین گروه علمی و دولت را بسیار پیچیده تر از گذشته کرده است ظهور و بقای هیچ جامعه نوینی بدون حمایت علم و فناوری قابل تصور نیست و ارتباط ، موانع را از سر راه هر دو طرف بر می دارد . همچنین با توجه به اینکه امروزه پیرامون جایگاه حیاتی تحقیقات در پیشبرد و اهداف کشورها و در راستای توسعه اقتصادی و اجتماعی وجود دارد پرسش در مورد جایگاه تحقیقات در برنامه های اقتصادی و

اجتماعی می تواند معیاری برای ارزیابی این برنامه ها محسوب شود که از جنبه های مختلف قابل تبیین است از جمله:

اگر هدف ما از بیان یک برنامه ، فراهم کردن شرایط مناسب برای سطح زندگی جمعی باشد باید معضلات موجود را بشناسیم و بدانیم که نحوه هدف گذاری و حل معضلات مطابق با سیاستگذاری برنامه بدون انجام پژوهش و تحقیق امکان پذیر نمی باشد بنابراین باید به سامان دادن حوزه های پژوهشی و تحقیقاتی معطوف شود . سامان دادن به نظام اقتصادی و اجتماع بدون پشتوانه پژوهش های روش مند امکان پذیر نمی باشد .

اگر هدف ما از تدوین برنامه بالا بردن توان ملی یک کشور و افزایش نقش و جایگاه بین المللی آن باشد یکی از معیارهای مهم در ارزیابی توان ملی توانمندی در حوزه های علمی و تکنولوژی است که جایگزین معیارهای سنتی توان ملی می شود .می توان گفت در پیوند با فرایند توسعه اقتصادی و اجتماعی نقش تحقیقات بسیار مهم است و در واقع پاسخ دادن به نیازهای اجتماعی - اقتصادی - علمی و فنی هر جامعه می باشد . چون شرایط و امکانات نیز توسعه می یابد .